

การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามแนวพระพุทธศาสนา ของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง*

Encouraging a Buddhist-Based Participatory Political Culture among the
Residents of Ko Kha District at Na Keow Subdistrict in Lampang Province

¹สุภารัตน์ วัฒนเสน, พระครูศรีปวรบัณฑิต และ ยุทธนา ปราณีต

¹Suparath Watthasen, Phrakrusripavarabandit and Yuttana Praneet

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: suparath_w@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามแนวพระพุทธศาสนา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สูตรของยามาเนในการคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 6,026 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 376 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหา ความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติการด้านศาสนา 2 คน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติการด้านรัฐศาสตร์ 2 คน ผู้นำชุมชน 4 คน และนักการเมืองท้องถิ่น 2 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านอาชีพไม่พบความแตกต่าง 3) การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 เป็นแนวทางหลักในการสร้างจิตสำนึกที่ดีและการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม; การมีส่วนร่วมของประชาชน; สาราณียธรรม

Abstract

This research aimed to: (1) examine the level of participatory political culture among residents in Na Kaeo Subdistrict, Ko Kha District, Lampang Province; (2) compare public opinions on participatory political culture based on personal factors; and (3) propose

*Received September 8, 2025; Revised October 3, 2025; Accepted October 12, 2025

guidelines for promoting participatory political culture in accordance with Buddhist principles. A mixed-methods approach was employed. For the quantitative part, Yamane's formula was used to determine a sample size of 376 from a population of 6,026 eligible voters. Data were analyzed using frequency, mean, standard deviation, and inferential statistics including t-test, F-test, and one-way ANOVA. For the qualitative part, in-depth interviews were conducted with 10 key informants from four groups: two scholars or practitioners in religion, two in political science, four community leaders, and two local politicians.

The research findings indicated that: 1) the overall level of participatory political culture among residents in Na Kaeo Subdistrict was high ($\bar{X} = 3.93$), 2) a comparison of opinions based on personal factors revealed statistically significant differences at the 0.05 level regarding gender, age, education level, and average monthly income. No significant difference was found based on occupation, and 3) promoting participatory political culture through the Six Principles of *Sārāṇīyadhamma* was identified as a key approach to fostering civic awareness and encouraging meaningful participation.

Keywords: Participatory Political Culture; Civic Engagement; *Sārāṇīyadhamma*

บทนำ

นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยได้เข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยอย่างเป็นทางการ ซึ่งนับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองไทย โดยอำนาจอธิปไตยได้ถูกโอนไปสู่ประชาชน ในฐานะเจ้าของอำนาจอสูงสุดของรัฐ รัฐธรรมนูญไทยจึงกำหนดหลักประกันสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนในด้านเศรษฐกิจและสังคม สะท้อนให้เห็นถึงการวางรากฐานของระบอบประชาธิปไตยที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการปกครอง (Thanyawong, 1999) ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจและมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายของประเทศ ซึ่งถือเป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชนทุกคน การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย และเป็นก้าวสำคัญสู่ความเสรีและการมีชีวิตที่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง ความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตยจึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจทางการเมืองของประชาชน ดังนั้น เพื่อให้การปกครองของประเทศดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ชาวไทยทุกคนควรมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยในประเทศ (Nakata, 2000)

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตในการวิจัยคือ เทศบาลตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง มีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 8,674 คน (Bureau of Registration Administration, Department of Provincial Administration, 2024) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปและอาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง ทั้ง 9 หมู่บ้าน จำนวนทั้งสิ้น 6,026 (Election Commission of Thailand's Lampang Provincial Office, 2023) คน โดยมุ่งเน้นที่การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง เนื่องจากพื้นที่นี้มีความหลากหลายทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งทำให้ประชาชนมีประสบการณ์และมุมมองที่แตกต่างกันในการมีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากนี้ยังเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาความรู้และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความแตกต่างทั้งด้านชนชั้นและอาชีพ การศึกษาที่ตำบลนาแก้วจึงสามารถ

สะท้อนถึงการพัฒนาวัฒนธรรมการเมืองที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น และเป็นกรณีศึกษาที่สำคัญในการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางสังคมและเศรษฐกิจ (National Statistical Office, 2022)

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากแนวคิดและทฤษฎี “วัฒนธรรมทางการเมือง” (Political Culture) ของ (Almond and Verba, 1965) ซึ่งเน้นการถ่ายทอดค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองในสังคม โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant political culture) ที่กลุ่มบุคคลในสังคมมีความรู้และความเข้าใจในระบบการเมือง ตื่นตัวและมีจิตสำนึกทางการเมืองสูง บุคคลกลุ่มนี้เห็นคุณค่าในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และเชื่อว่าตนเองมีบทบาทในการควบคุม กำกับ และตรวจสอบผู้ปกครองให้ใช้อำนาจในการปกครองเพื่อให้ระบบการเมืองตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเป็นธรรม การบังคับใช้อำนาจตามกฎหมาย โดยอ้างอิงถึง ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคาะ จังหวัดลำปาง ได้แก่ (1) จิตสำนึกและความศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย (2) จิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ (3) จิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น (4) จิตสำนึกในเรื่องเสียงส่วนใหญ่และสิทธิเสียงส่วนน้อย (5) จิตสำนึกในเรื่องหลักความเสมอภาค (6) จิตสำนึกในหลักความยุติธรรม (7) จิตสำนึกในความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่าง (8) จิตสำนึกในหลักนิติธรรม (Raksatham, 2009) ควบคู่กับการประยุกต์หลักพุทธธรรม “สาราณียธรรม 6” ได้แก่ เมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาโมกกรรม สาธารณโกศี สีสสามัญญดา และทัญญูสามัญญดา (Thai Tripitakas: 11/324/321-322) ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แนวทางดังกล่าวเป็นมาตรการที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองที่เน้นความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และความร่วมมือระหว่างประชาชนกับรัฐ (Phra Phongphat Thirapanyo, 2013) โดยหลักสาราณียธรรม 6 เป็นพุทธวิธีที่สามารถนำมาใช้ในการอยู่ร่วมกันให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความเห็นอก เห็นใจซึ่งกันและกัน การนำหลักสาราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างความปรองดองในการทำงาน และลดปัญหาความขัดแย้งในองค์กร ทำให้องค์กรเกิดสันติสุขจะให้อภัยกัน (Yamsuan, 2016) แม้กระทั่งกลุ่มที่เป็นปัญหาของสังคม อย่างกลุ่มแรงงานข้ามชาติ แรงงานต่างด้าว กลุ่มชาติพันธุ์ เมื่อนำหลักธรรมสาราณียธรรม 6 ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต ก็พบว่ากลุ่มคนที่เป็นปัญหาเหล่านี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดปัญหา และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมอย่างสันติสุขขึ้น ซึ่งหลักธรรมสาราณียธรรม 6 นี้เองที่สอนให้คนในสังคมสร้างความรักความผูกพันความมีเมตตากรุณา ความเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งคุณธรรมดังกล่าวถือเป็นหลักการพื้นฐานของการสร้างสันติวัฒนธรรม (Hongsawanichayakul, 2560)

การศึกษานี้เริ่มต้นจากความสนใจในปัญหาการเมืองไทยที่ขาดรากฐานทางวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง โดยมุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคาะ จังหวัดลำปาง รวมถึงการเข้าใจสิทธิหน้าที่ และหลักการประชาธิปไตย และการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง ประกอบด้วย 1) เมตตาทายกรรม (ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง) 2) เมตตาวจีกรรม (แนะนำในสิ่งที่ดีงาม) 3) เมตตาโมกกรรม (ความคิดเชิงบวก) 4) สาธารณโกศี (เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม) 5) สีสสามัญญดา (รู้บทบาทหน้าที่) 6) ทัญญูสามัญญดา (มีความเป็นกลาง) ที่ส่งเสริมการสร้างสามัคคีและการร่วมมือในสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2005) ซึ่งมีหลักการที่สนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางการเมืองอย่างมีความรับผิดชอบและโปร่งใส เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง การศึกษาในครั้งนี้มุ่งหวังผลลัพธ์ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในพื้นที่ตำบลนาแก้ว โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

ของประชาชน ผ่านการสร้างความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาระบบการเมืองของประเทศไทยให้มีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ โดยการใช้หลักการจากพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการส่งเสริมประชาธิปไตยในสังคม

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคอะ จังหวัดลำปาง มีมากน้อยเพียงใด และความคิดเห็นของประชาชนต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคอะ จังหวัดลำปาง เป็นอย่างไร เพื่อหาวิธีการส่งเสริมวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวพระพุทธศาสนาโดยประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคอะ จังหวัดลำปาง
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคอะ จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคอะ จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปและอาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคอะ จังหวัดลำปาง ทั้ง 9 หมู่บ้าน จำนวนทั้งสิ้น 6,026 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 376 คน และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน พิจารณาจากจำนวนประชากรเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีลักษณะกระจายให้สัมพันธ์กับสัดส่วนประชากร โดยใช้จำนวนหมู่บ้านในตำบลนาแก้วเป็นระดับการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละชั้น} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละชั้น}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

เมื่อแทนค่าตามสูตรจะได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

- 1.1) บ้านสองแควเหนือ หมู่ 1 มีประชากร 685 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 62 คน
- 1.2) สองแควใต้ หมู่ 2 มีประชากร 649 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 43 คน
- 1.3) บ้านสบตำ หมู่ 3 มีประชากร 658 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 42 คน

- 1.4) บ้านนาแก้วตะวันตก หมู่ 4 มีประชากร 1,096 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 69 คน
- 1.5) บ้านจอมปิง หมู่ 5 มีประชากร 656 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 42 คน
- 1.6) บ้านศรีดอนมูล หมู่ 6 มีประชากร 566 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 36 คน
- 1.7) บ้านป่าแข หมู่ 7 มีประชากร 682 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 43 คน
- 1.8) บ้านพระธาตุจอมปิง หมู่ 8 มีประชากร 429 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 29 คน
- 1.9) บ้านสองแควสันติสุข หมู่ 9 มีประชากร 335 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 22 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ “การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง” โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง มีข้อคำถาม 8 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตสำนึกและความศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ด้านจิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ด้านจิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น ด้านจิตสำนึกในเรื่องเสียงส่วนใหญ่และสิทธิเสียงส่วนน้อย ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักความเสมอภาค ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักความยุติธรรม และด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักนิติธรรม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง ตามหลักสราณียธรรม 6 ได้แก่ เมตตาการุณกรรม (ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง) เมตตาวิจิตรกรรม (แนะนำในสิ่งที่ดีงาม) เมตตาเมโนกรรม (ความคิดเชิงบวก) สาธารณโภคี (เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม) สีสสามัญญตา (รู้บทบาทหน้าที่) และทัญญูสามัญญตา (มีความเป็นกลาง)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

3) การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสอบถามเพื่อหาคุณภาพแบบสอบถามโดยความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

3.1) ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

3.2) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมจำนวน 5 ท่าน แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (Index of Item - Objective Congruence : IOC) ได้ค่าความเชื่อมั่น อยู่ระหว่าง 0.6 - 1.0 แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามทุกข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

3.3) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out) จากกลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิบัติงานคล้ายคลึงกันคือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปและอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha α - coefficient) ตามวิธีการของครอน บาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

3.4) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วมาจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ในการนำไปใช้แจกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปและอาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด โดยแต่งตั้งให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ช่วยผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามเมื่อได้รับแบบสอบถามกลับมาแล้ว นำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน 376 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด นำข้อมูลดิบที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์(SPSS) ต่อไป

5) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์และเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

5.1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา เรื่องการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (T-Test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.)

5.3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด (Open ended Question) ที่แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีรายละเอียดการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In -depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย จำนวน 10 รูป/คนหรือคนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติการด้านศาสนา จำนวน 2 รูป/คน 2) กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 3) ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน 4) นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 2 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Intertie) มีสาระสำคัญของการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง มีข้อคำถาม 8 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตสำนึกและความศรัทธาในระบอบการปกครอง

แบบประชาธิปไตย ด้านจิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ด้านจิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น ด้านจิตสำนึกในเรื่องเสียงส่วนใหญ่และสิทธิเสียงส่วนน้อย ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักความเสมอภาค ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักความยุติธรรม และด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักนิติธรรม

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ตามหลักสาราณียธรรม 6 ได้แก่ เมตตาการุณยธรรม (ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง) เมตตาวิจิตรธรรม (แนะนำในสิ่งที่ดีงาม) เมตตาเมตตาธรรม (ความคิดเชิงบวก) สาธารณโภคี (เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม) สีสสามัญญดา (รู้บทบาทหน้าที่) และทิสสามัญญดา (มีความเป็นกลาง)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

- 3.1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
- 3.2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3.3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
- 3.4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอในรูปของความเรียง

สมมติฐานของการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ต่างกัน
4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ต่างกัน
5. ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ต่างกัน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม (n = 376)

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านจิตสำนึกและความศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย	4.08	0.55	มาก
2. ด้านจิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ	3.62	0.96	มาก
3. ด้านจิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น	3.86	0.84	มาก
4. ด้านจิตสำนึกในเรื่องเสียงส่วนใหญ่และสิทธิเสียงส่วนน้อย	3.92	0.79	มาก
5. ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักความเสมอภาค	4.05	0.69	มาก
6. ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักความยุติธรรม	4.01	0.68	มาก
7. ด้านจิตสำนึกในความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่าง	3.95	0.71	มาก
8. ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักนิติธรรม	3.96	0.77	มาก
ภาพรวม	3.93	0.48	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมทั้ง 8 ด้าน อยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.48)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านจิตสำนึกและความศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.55) ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักความเสมอภาค ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.69) ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.68) ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.77) ด้านจิตสำนึกในความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่าง ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.71) ด้านจิตสำนึกในเรื่องเสียงส่วนใหญ่และสิทธิเสียงส่วนน้อย ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.79) ด้านจิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.84) และ ด้านจิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.96) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน ที่	ตัวแปร ต้น	ตัวแปรตาม	t-test/ F-test	ค่า Sig	ผลการทดสอบ สมมติฐาน	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	ความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน	2.52	0.01*	✓	
2	อายุ	ความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน	4.37	0.00*	✓	-
3	ระดับ การศึกษา	ความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน	6.74	0.00*	✓	-
4	อาชีพ	ความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน	0.99	0.44	-	✓
5	รายได้ เฉลี่ยต่อ เดือน	ความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน	7.75	0.00*	✓	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มี อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 3 การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) และเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการสัมภาษณ์แล้วนำไปวิเคราะห์เชิงพรรณนา ดังต่อไปนี้

1) หลักเมตตาการุณยธรรม(ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง) ควรมุ่งเน้นการสร้างเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชน การปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นคุณค่าในประชาธิปไตย และวัฒนธรรมท้องถิ่นจะช่วยเสริมสร้างการร่วมมือและความเข้าใจร่วมกันในชุมชน โดยการยึดหลักการของพระพุทธศาสนาในการสร้างความเมตตาและความโปร่งใสในการบริหารงาน

2) หลักเมตตาจริยธรรม (แนะนำในสิ่งที่ดีงาม) ควรมุ่งเน้นการสร้างสังคมที่มีการสื่อสารที่สุภาพ เข้าใจซึ่งกันและกัน และสร้างความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ผ่านการพูดคุยที่มีความเคารพและความจริงใจ การแนะนำในสิ่งที่ดีงาม และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง โดยการใช้คำพูดที่สุภาพ และสร้างความเข้าใจร่วมกันในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเป็นธรรมและการพัฒนาทางการเมือง

3) หลักเมตตามโนกรรม (ความคิดเชิงบวก) กระตุ้นให้ประชาชนคิดในเชิงสร้างสรรค์และมองเห็นโอกาสในการพัฒนาชุมชนผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุมสาธารณะ การทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ และการจัดงานเทศกาลท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการอภิปรายอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความสามัคคี โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี

4) หลักสาธารณโภคี (เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม) ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมกันแบ่งปันทรัพยากรเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เช่น การทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ การปลูกต้นไม้ หรือการจัดงานเทศกาลท้องถิ่น นอกจากนี้ยังควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรและการพัฒนาในท้องถิ่น การมองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวจะช่วยสร้างความเข้าใจในบทบาทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อพัฒนาชุมชนในระยะยาว โดยการส่งเสริมความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และการยอมรับความหลากหลายภายในชุมชน

5) หลักศีลสามัญญตา (รู้บทบาทหน้าที่) ควรมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ประชาชนรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเองในสังคม โดยการกระตุ้นให้ทุกคนปฏิบัติตามหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เช่น การเคารพกฎระเบียบและข้อตกลงร่วมกันในชุมชน การให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ในการเลือกตั้ง หรือการจัดอบรมที่ช่วยให้ประชาชนเข้าใจบทบาทของตนเองในการพัฒนาชุมชนและการมีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากนี้ยังควรสนับสนุนให้ผู้นำชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่

6) หลักทิวฐิสามัญญตา (มีความเป็นกลาง) สนับสนุนให้ประชาชนตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ด้วยข้อมูลและเหตุผลที่มีความเป็นกลาง เพื่อหลีกเลี่ยงการแบ่งฝักฝ่ายในชุมชน การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีและเท่าเทียมจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ไม่เอียงข้าง และส่งเสริมการทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม นอกจากนี้ การส่งเสริมการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างและการใช้ข้อมูลที่ต้องการในการตัดสินใจจะช่วยให้เกิดความเข้าใจและความสมานฉันท์

องค์ความรู้ใหม่

ในการวิจัยครั้งนี้ได้พบองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ดังแสดงในแผนภาพ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

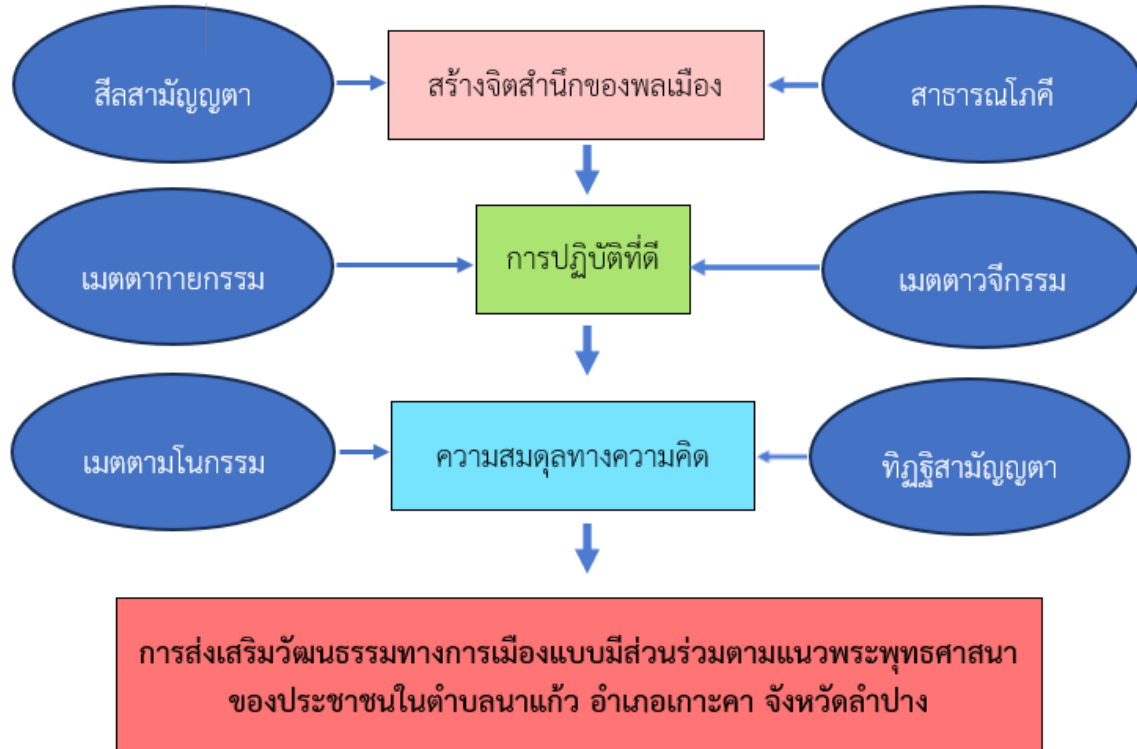

Figure 1: The New Body of Knowledge

จากรูปที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย งานวิจัยนี้ได้เชื่อมโยงหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับกระบวนการทางการเมืองได้อย่างชัดเจน โดยสรุปได้ว่า หลักสาราณียธรรม 6 เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ที่มีคุณภาพและยั่งยืน สรุปได้ดังนี้

1) **เมตตากายกรรม** หลักการนี้เน้นที่การ กระทำที่ซื่อสัตย์จริงใจ และถูกต้องในบริบทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักเมตตากายกรรมจะช่วยสร้างบรรยากาศที่น่าเชื่อถือและเป็นธรรม ทำให้ผู้คนรู้สึกปลอดภัยที่จะมีส่วนร่วม โดยการกระทำที่ซื่อตรงนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการลดความขัดแย้งและสร้างความไว้วางใจในสังคม

2) **เมตตาวจีกรรม** หลักการนี้มุ่งเน้นที่การ ใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การสื่อสารที่สุภาพและมีเหตุผลจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและมุมมองที่เป็นประโยชน์ แม้ว่าจะมีความเห็นที่แตกต่างกันก็ตาม การใช้ถ้อยคำที่ปราศจากความหยาบคายหรือการดูหมิ่นจะช่วยป้องกันไม่ให้ความขัดแย้งลุกลามและสร้างความเกลียดชังในสังคม

3) **เมตตามโนกรรม** หลักการนี้เกี่ยวข้องกับ ทศนคติเชิงบวก และการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การมีจิตใจที่เมตตาและเป็นมิตรจะช่วยให้ผู้คนมองเห็นคุณค่าในความคิดเห็นที่แตกต่างและพิจารณาประเด็นต่าง ๆ อย่างรอบด้านมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายได้อย่างเปิดกว้างและมีประสิทธิภาพในกระบวนการทางการเมือง

4) หลักศีลสามัญญตา คือการมีศีลหรือข้อปฏิบัติที่เสมอกัน ซึ่งในบริบททางการเมืองหมายถึงการที่พลเมืองทุกคน เข้าใจและยอมรับในกฎกติกาและหน้าที่ ที่ต้องปฏิบัติร่วมกันอย่างเท่าเทียมกัน การตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองนั้นไม่ใช่แค่การรับรู้ แต่เป็นการแสดงออกผ่านการกระทำที่เป็นรูปธรรม เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง การปฏิบัติตามกฎหมาย การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เมื่อพลเมืองทุกคนตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง การเมืองก็จะดำเนินไปอย่างเป็นระบบและมีระเบียบวินัยมากขึ้น

5) หลักสาธารณโภคี คือการร่วมใช้ปัจจัยสี่หรือผลประโยชน์ต่าง ๆ ร่วมกันอย่างเท่าเทียมกัน ในทางการเมือง หลักการนี้ส่งเสริมให้พลเมืองมีจิตใจที่มุ่งมั่นใน ประโยชน์ของส่วนรวม มากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้อง การกระทำที่เป็นไปตามหลักการนี้ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เช่น การร่วมประชุมประชาคมท้องถิ่นเพื่อแสดงความคิดเห็น การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสังคม หรือการรณรงค์เรื่องสำคัญต่าง ๆ การกระจายข้อมูลที่ถูกต้อง การส่งต่อข้อมูลทางการเมืองที่เป็นข้อเท็จจริง และร่วมกันต่อต้านข่าวปลอม (Fake News) เพื่อให้การตัดสินใจของประชาชนตั้งอยู่บนข้อมูลที่ถูกต้อง การเสียสละเพื่อส่วนรวม การยอมรับในนโยบายหรือกฎหมายที่อาจไม่ส่งผลประโยชน์โดยตรงต่อตนเอง แต่เป็นประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม การประยุกต์ใช้หลักสาธารณโภคีทำให้การเมืองมีเป้าหมายที่ชัดเจน คือการสร้างความสุขและความผาสุกให้กับคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน แทนที่จะเป็นการต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

6) หลักทฤษฎีสามัญญตา เป็นแกนสำคัญที่ทำให้ความหลากหลายทางความคิดไม่นำไปสู่ความแตกแยกทางการเมือง ในบริบทของการตัดสินใจทางการเมือง การที่ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถยอมรับความแตกต่าง และมุ่งหาข้อสรุปที่อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงและผลประโยชน์ของส่วนรวม แสดงให้เห็นถึงวุฒิภาวะทางการเมืองขั้นสูง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างสังคมที่สามารถทำงานร่วมกันได้แม้จะมีความเห็นต่าง

สรุปโดยรวมแล้ว หลักเมตตาทายกรรม เมตตาจริกรรม และเมตตาโมกรรม เน้นการสร้างรากฐานของ “การปฏิบัติที่ดี” เริ่มจากการมีทัศนคติเชิงบวก การใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ และการกระทำที่ซื่อสัตย์จริงใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้อย่างเปิดเผย หลักศีลสามัญญตา และ สาธารณโภคี เป็นหัวใจสำคัญที่เปลี่ยนจากหลักปฏิบัติทางธรรมส่วนบุคคลไปสู่การสร้าง “จิตสำนึกของพลเมือง” (Civic Consciousness) ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง การประยุกต์ใช้หลักการทั้งสองนี้เป็นการวางรากฐานทางสังคมที่มุ่งเน้นความรับผิดชอบและประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นรากฐานที่จำเป็นสำหรับระบอบประชาธิปไตย หลักทฤษฎีสามัญญตา เป็นหลักการสำคัญที่ช่วยให้เกิด “ความสมดุล” ทางความคิด โดยส่งเสริมให้ผู้คนยอมรับในความแตกต่างทางความคิดเห็นและสามารถหาข้อสรุปที่อยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการตัดสินใจทางการเมือง จึงรวมเป็นวงจรของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สมบูรณ์ ที่เริ่มต้นจาก “หลักการทางจริยธรรม” (หลักสารานิยธรรม 6) ที่เป็นรากฐานในการสร้าง “จิตสำนึกที่ดี” (วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม) ซึ่งจะนำไปสู่ “การปฏิบัติ” ที่เป็นรูปธรรม เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การร่วมกิจกรรมสาธารณะ หรือการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ การจะสร้างการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่แท้จริงได้นั้น ไม่เพียงพอแค่การมีกฎหมายหรือระบบที่เอื้ออำนวย แต่ต้องเริ่มจากการ ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ให้กับตัวประชาชนเอง เพื่อให้พวกเขากลายเป็น พลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งจะช่วยสร้าง การเมืองที่โปร่งใส ยุติธรรม และยั่งยืนได้ในที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง” ผู้วิจัยจะได้นำเสนอประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจนำมาอภิปรายผลดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านจิตสำนึกและความศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักความเสมอภาค ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักความยุติธรรม ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักนิติธรรม ด้านจิตสำนึกในความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่าง ด้านจิตสำนึกในเรื่องเสียงส่วนใหญ่และสิทธิเสียงส่วนน้อย ด้านจิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น ด้านจิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้วมีความเข้มแข็งและสามารถส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองที่ยั่งยืน ซึ่งประชาชนในพื้นที่ไม่เพียงแต่มีความรู้และความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตย แต่ยังมีการนำไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันและการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thumtaldia (2020) ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหาร ส่วนตำบล อำเภอฟรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ” ผลการวิจัยพบว่า ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอฟรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักความเสมอภาค รองลงมา คือ จิตสำนึกและความศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย รองลงมา คือจิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ รองลงมา คือ ด้านจิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น รองลงมา คือ ด้านจิตสำนึกในเรื่องเสียงส่วนใหญ่และสิทธิเสียงส่วนน้อย รองลงมา คือ ด้านจิตสำนึกในหลักความยุติธรรม การเคารพกติกา รองลงมา คือ ด้านจิตสำนึกในหลักนิติธรรม และด้านจิตสำนึกในความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่าง ผลการศึกษานี้ช่วยยืนยันว่า วัฒนธรรมการเมืองที่มีส่วนร่วมที่มีความเข้มแข็งสามารถส่งผลดีต่อการพัฒนาทางการเมืองในระดับท้องถิ่นได้ โดยผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในด้านการเมืองท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างประชาธิปไตยให้มั่นคง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mueangphoem (2024) ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นตำบลห้วยโรง อำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นตำบลห้วยโรง อำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ด้านการติดต่องานของประชาชน ด้านการรณรงค์หาเสียง ด้านการร่วมในกิจกรรมขององค์กร ผลการวิจัยนี้สะท้อนถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเลือกตั้งและการทำกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในตำบลนาแก้วที่ประชาชนมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เข้มแข็งและมีความเข้าใจในหลักการของการมีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Kantaphon Siridhammo (2023) ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่นกับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับวัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านวัฒนธรรมการเมืองแบบแข่งขัน มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านวัฒนธรรมการเมืองแบบปรึกษาหารือ และด้านวัฒนธรรมการเมืองแบบรวมศูนย์ ระดับ

พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรมทางการเมืองตามหลักอภิปรายนิยธรรม ด้านการสนับสนุนพรรคการเมือง และด้านการการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองส่งผลให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองที่เป็นระบบและมีทิศทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นที่มีความสำคัญในการเสริมสร้างประชาธิปไตยในชุมชน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thumtaldiaew (2020) ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหาร ส่วนตำบล อำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหาร ส่วนตำบล อำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ พบว่า ประชาชนที่มีอายุระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องกันในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคลที่ศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sriubol (2021) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลวังหงส์ จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธของ ประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลวังหงส์ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอายุและอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาล ตำบลวังหงส์ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ การศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลวังหงส์ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่คล้ายคลึงกับการวิจัยในตำบลนาแก้วที่แสดงให้เห็นว่าผลกระทบจากอายุและอาชีพมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง อีกทั้งยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phraadhikarn Prathompong Thanavaro (2024) ได้วิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน เยาวชนที่มีอายุ ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเยาวชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งยืนยันว่า ปัจจัยอายุ และระดับการศึกษามีผลต่อความคิดเห็นในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับเยาวชน เช่นเดียวกับ ประชาชนในตำบลนาแก้ว

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การนำหลักสาราณียธรรม 6 มาส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมือง

1) หลักเมตตาการุณกรรม (การปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความโปร่งใสในการบริหารงาน
 2) หลักเมตตาวิจิตรกรรม (แนะนำในสิ่งที่ดีงาม) มุ่งสร้างสังคมที่สื่อสารสุภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองอย่างเป็นธรรม 3) หลักเมตตาตามโนกรรม (ความคิดเชิงบวก) กระตุ้นประชาชนคิดเชิงบวกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและความร่วมมือ 4) หลักสาธารณโภคี (เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม) ร่วมแบ่งปันทรัพยากรเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อสร้างความรับผิดชอบ 5) หลักสัสตสัมมัญญา (รู้บทบาทหน้าที่) เคารพกฎระเบียบ และสนับสนุนผู้นำชุมชนเป็นแบบอย่างเพื่อสร้างความโปร่งใสและสามัคคี 6) หลักทิวฐิสัมมัญญา (ความเป็นกลาง) ตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นด้วยข้อมูลที่เป็นกลาง เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและสมานฉันท์ โดยการนำหลักสาราณียธรรม 6 มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมือง มีผลสำคัญในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการการเมืองท้องถิ่นช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพและสนับสนุนการตัดสินใจที่เป็นธรรมและมีความโปร่งใสในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhruvinaithon Athit Suvaddho (2021) ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ตามหลักสาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย (1) ด้านเมตตาการุณกรรม กระทำแต่ในสิ่งที่สร้างสรรค์ (2) ด้านเมตตาวิจิตรกรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งกายวาจา การพูด (3) ด้านเมตตาตามโนกรรม แสดงความคิดเห็นด้วยความยุติธรรมเป็นกลาง (4) ด้านสาธารณโภคี จัดสรรผลประโยชน์อันชอบธรรมให้เกิดขึ้น (5) ด้านสัสตสัมมัญญา ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีต่อสังคม (6) ด้านทิวฐิสัมมัญญา เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจบนฐานความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างสันติ มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ทิศนคติทางการเมืองที่ต้องยึดมั่นหลักระบอบประชาธิปไตย เพื่อผลักดันให้มีการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี โดยการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเข้ากับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองโดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดที่จะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองมีความเจริญก้าวหน้าตามหลักพุทธธรรม โดยยึดมั่นและเชื่อถือเคารพในศักดิ์ศรีความแตกต่างระหว่างบุคคล แสดงสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคตลอดถึงภราดรภาพควบคู่กับการรู้จักประนีประนอม สร้างความรู้สึกที่ดีต่อกันซึ่งทำให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Choomuang (2021) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งตามระบอบประชาธิปไตยในจังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนแบบมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งตามระบอบประชาธิปไตย โดยประยุกต์หลักสาราณียธรรม มี 6 ประการคือ (1) ขวนขวายกิจธุระซึ่งกันและกัน พัฒนาตนเองและพร้อมสละเวลาเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (2) บอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ เจรจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ให้เกียรติกัน (3) มีจิตปรารถนาดี เปิดใจกว้าง (4) แบ่งปันผลประโยชน์โดยเสมอภาคและเท่าเทียม (5) มีศีลควบคู่กับกฎหมาย เสมอกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง (6) สำนักประชาธิปไตยยอมรับเสียงส่วนมาก และเคารพเสียงส่วนน้อย นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Purimart (2020) ได้วิจัยเรื่อง “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยควรประยุกต์ใช้หลักธรรม ได้แก่ กายกรรม (แสดงกิริยาสุภาพ), วาจากรรม (ใช้ถ้อยคำเหมาะสม), มโนกรรม (มีเจตนาบริสุทธิ์), สาธารณโภคี (แบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรม), สัสตสัมมัญญา และทิวฐิสัมมัญญา (มีความเห็นและพฤติกรรมที่สอดคล้องร่วมกัน) (3) รูปแบบการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เหมาะสมประกอบด้วย ความศรัทธาต่อประชาธิปไตย, การเคารพศักดิ์ศรีของบุคคล, การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมและตรวจสอบอำนาจ

, การทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองอย่างมีความรับผิดชอบ, การไว้วางใจและเคารพผู้อื่น, การแสดงความเห็นอย่างสร้างสรรค์ และการใช้อำนาจอย่างเป็นธรรม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นควรเน้นทั้งความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยและการยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยั่งยืนและสร้างสรรค์ในระดับฐานราก นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaewpaition (2024) ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการตามแนวพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการตามแนวพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสารานิยธรรม 6 ประกอบไปด้วยด้าน (1) ด้านเมตตาการุณกรรม ได้แก่ กระทำต่อกันด้วยความเมตตาต่อประชาชนในชุมชน (2) ด้านเมตตาจักรกรรม ได้แก่ การพูดจาสุภาพและให้ข้อเสนอแนะกับประชาชนในชุมชน (3) ด้านเมตตาโมกกรรม ได้แก่ คิดต่อกันด้วยเมตตา มีความหวังดีต่อกัน (4) ด้านสาธารณโภคี ได้แก่ แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยให้ทั่วถึงกันการกระจายผลประโยชน์ให้กับประชาชนทุกพื้นที่ (5) ด้านศีลสามัญญตา ได้แก่ มีความประพฤติสุจริตตั้งงามโดยปราศจากอคติต่อเพื่อนร่วมชุมชน (6) ด้านทวิสามัญญตา ได้แก่ เคารพรับฟังความคิดเห็นกันมีความเห็นชอบร่วมกันยอมรับฟังข้อมูลจากผู้เห็นต่างทางการเมือง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jaiyakeaw (2023) ได้วิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อนำเสนอการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสารานิยธรรม 6 ประกอบด้วย (1) กระทำต่อกันด้วยความเมตตา คือ เมตตาการุณกรรม ค่าเฉลี่ย 4.27 (2) การพูดจากับผู้อื่นด้วยความรักและเมตตา เมตตาจักรกรรม ค่าเฉลี่ย 4.19 (3) คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาเมตตาโมกกรรม ค่าเฉลี่ย 4.21 (4) แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยให้ทั่วถึงกัน สาธารณโภคี ค่าเฉลี่ย 4.21 (5) มีความประพฤติสุจริตตั้งงามรักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ศีลสามัญญตา ค่าเฉลี่ย 4.21 และ (6) เคารพรับฟังความคิดเห็นกันมีความเห็นชอบร่วมกัน ทวิสามัญญตา มีค่าเฉลี่ย 4.21 เป็นการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ให้เข้ากับวัฒนธรรมทางการเมือง โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ด้านทัศนคติทางการเมือง และ อุดมการณ์ทางการเมือง เพื่อให้เกิดการ ผลักดัน เสริมสร้าง วัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี โดยการนำ เอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ให้เข้ากับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองโดยมุ่งเน้นให้วัฒนธรรมทางการเมืองมีความเจริญก้าวหน้าตามหลักพุทธธรรม ยึดมั่น เชื่อถือ เคารพในศักดิ์ศรี ของกันและกันที่แม้จะมีความแตกต่างระหว่างบุคคลควบคู่ไปกับการรู้จักประนีประนอม สร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้เกิดความรู้ความเข้าใจวิชาการทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีงามแก่สังคม

สรุป

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดยรวมพบว่าระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจิตสำนึกและความศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.55) ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักความเสมอภาค ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.69) ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.68) ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.77) ด้านจิตสำนึกในความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่าง ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.71) ด้านจิตสำนึกในเรื่องเสียงส่วนใหญ่และสิทธิเสียงส่วนน้อย ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.79)

ด้านจิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.84) และด้านจิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.96) ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีคุณภาพของประชาชนในพื้นที่

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนพบว่าประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นที่แตกต่างกันที่ระดับสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็น โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยแสดงว่า การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 สามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านเมตตา ภายกรรม (การกระทำที่ถูกต้อง) เมตตาจริกรรม (การพูดจาสุภาพ) และเมตตาโมกกรรม (ความคิดเชิงบวก) ซึ่งช่วยสร้างความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน นอกจากนี้ หลักสาราณียโกศิ (การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม) และหลักสัลลสามัญญตา (การเคารพบทบาทหน้าที่) ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่มีความรับผิดชอบและโปร่งใส การประยุกต์ใช้หลักทักขิสามัญญตา (การมีความเป็นกลาง) ช่วยส่งเสริมการตัดสินใจและการแสดงความคิดเห็นอย่างรอบคอบ และส่งเสริมความเข้าใจและสมานฉันท์ในชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมที่เปิดกว้างและเอื้อต่อการตัดสินใจทางการเมืองที่เป็นธรรม การวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่า การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองนั้นสามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีคุณภาพและยั่งยืน โดยสร้างความเข้าใจร่วมกันในชุมชนและส่งเสริมความเป็นธรรมในกระบวนการทางการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอย่างแท้จริงจะช่วยสร้างการเมืองที่โปร่งใสและยั่งยืนได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 เทศบาลตำบลนาแก้วควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยจัดเวทีประชาคมรายไตรมาส อย่างน้อย 4 ครั้งต่อปี เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมทางการเมืองที่หลากหลายถูกต้องเหมาะสม

1.2 เทศบาลตำบลนาแก้วควรส่งเสริมความรู้และความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมทางการเมืองที่สร้างสรรค์ โดยกำหนดเป้าหมายให้มีครัวเรือนเข้าร่วมกิจกรรม หรือโครงการไม่ต่ำกว่า 30% ภายใน 1 ปี และจัดให้มีการประกวด หรือแข่งขันของแต่ละชุมชนเพื่อต่อยอดอย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อให้สามารถวัดผลความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.3 เทศบาลตำบลนาแก้วควรส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 เพื่อสร้างความไว้วางใจและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน โดยมี อัตราการมีส่วนร่วม และ ระดับความไว้วางใจที่วัดผลจากการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างของประชากรในพื้นที่ทุก 6 เดือน หรือปีละครั้ง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามหลักประชาธิปไตยของประชาชนใน อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง

2.3 ควรศึกษาหลักพุทธธรรมอื่นที่สามารถนำมาบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาแก้ว อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง

References

- Almond, G. A., & Verba, S. (1965). *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Boston: Little Brown & Company.
- Bureau of Registration Administration, Department of Provincial Administration. (2024). *Population Statistics for Na Kaeo Subdistrict, Ko Kha District, Lampang Province*. Retrieved May 17, 2024, from <https://stat.bora.dopa.go.th/>
- Choomuang, S. (2021). *A Model of Participatory Political Culture Strengthening a Democratic System in Rajaburi Province*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Election Commission of Thailand's Lampang Provincial Office. (2023). *Results of the Vote Count for Members of the House of Representatives, Lampang Province*. Retrieved May 31, 2024, from <https://www.ect.go.th/th/lampang/main>
- Hongsawanichayakul, B. (2017). The Buddhist Peaceful Culture of the Tai Yai Ethnic Group (Shan State) in Peaceful Coexistence. *Mahachula Academic Journal*, 6(2), 248-262.
- Jaiyakeaw, A. (2023). *Democratic Political Culture Reinforcement of Undergraduate Students in Nakhonsawan Province*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Kaewpaitoon, A. (2024). *Integration according to Buddhist Methods for Promoting People's Participatory Political Culture in Nakhon Sawan Province*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Mueangphoem, K. (2024). *Participatory Political Culture Based on Buddhism of the People in the Election of Local Leaders in Huai Rong Rong Kwang District, Phrae Province*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Nakata, T. (2000). *Thai Democracy*. Bangkok: Sahy Block and Karnpim Ltd.
- National Statistical Office. (2022). *Agricultural Statistics of Thailand, 2022*. Retrieved May 31, 2024, from <https://www.nso.go.th>
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2005). *Dictionary of Buddhism*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Kantaphon Siridhammo. (2023). *Local Political Culture and Political Behavior of People in Khon Kaen Municipality*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

- Phra Phongphat Thirapanyo. (2013). *Administration according to the Principles of Saraniyadhamma of Khonkaen Sub-District Administrative Organization, Mueang District, Roi Et Province*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Phraadhikarn Prathompong Thanavaro. (2024). Buddhist Integration to Enhance Participatory Political Culture of Youth in Nonsung District Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Buddhist Sociology*, 9(2), 94-108.
- Phrakhruvinaithon Athit Suvaddho. (2021). *Integration of Buddhaddhamma for Enhancing Democratic Political Culture of People in Phetchaburi Province*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Purimart, P. (2020). *Political Dynamic and Political Culture Reinforcement in Democratic Regime of Local Politicians*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Raksatham, S. (2009). *The Political Awakening of Youth in the Southern Region and the Development of a Democratic Political Culture in Thailand during 2006-2009: A Comparative Case Study of University Students in 5 Southern Provinces*. (Doctoral Dissertation). Krirk University. Bangkok.
- Sriubol, W. (2021). *Political Culture with Buddhist Participation of the People in the Election of Local Administrators at Wang Hon Subdistrict Municipality in Mueang Phrae District, Phrae Province*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Thanyawong, T. (1999). *Politics: Concept and Development*. Bangkok: Sema Dharma Publishing.
- Thumtaldiaw, J. (2020). *The Democratic Political Culture of the Administrator of Sub-District Administrative Organization in Phon Charoen District of Bueng Kan Province*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Yamsuan, N. (2016). The Application of Saraniyadhamma for Enhancing the Reconciliation in the Works of the Registered Nurses in Bangsai Hospital, Ayutthaya Province. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 1(1), 49-58.